

Nr 225.

Av herr **Johansson** i Brånalt, *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående suspendering tillsvidare i viss mån av gällande föreskrifter om kommuners byggnadsskyldighet för folkskoleväsendets behov.*

Att vi, även inom vårt land gå en stor ekonomisk kris tillmötes erkännes av alla och det torde ej vara mer än en mening bland tänkande och ansvarskännande personer om att den största sparsamhet och försiktighet på alla områden och på alla sätt bör iakttagas av såväl de enskilda individerna som av samhällena och de som handhava deras angelägenheter. Om vi skola kunna ha utsikt att genomgå denna kris, med minsta möjliga skada, tillkommer det härvid regering och riksdag att gå före med goda exempel.

Ett område inom vilket tidsomständigheterna framtvinga en övergång till sparsamhetspolitik vill jag här framhålla, att enligt gällande förordningar påläggas kommuner eller skoldistrikt stora krav på tidsenliga undervisningslokaler och bostäder för lärarepersonalen och genom den makt och bestämmanderätt som en del, för att ej säga största delen av vårt lands skolinspektörer fått eller själva tillägnat sig hava dessa i mycket stor omfattning tvingat särskilt landskommunerna att vidtaga stora och mycket dyrbara omläggningar av sitt skolväsende, som kräva kostsamma om- eller nybyggnader av skolhus och lärarebostäder, under hot att om detta ej göres kommer statsbidraget till lärarepersonalens avlöningar att indragas. Detta har föranlett att många kommuner under trycket av detta hot ansett sig tvingade att åtaga och ikläda sig så stora byggnadsskyldigheter för uppförande av skolhus och lärarebostäder att deras ekonomi helt enkelt äventyras. Härtill kommer att ännu många kommuner med all säkerhet under den närmaste tiden komma att bli utsatta för liknande press och samma påföljder. Den fara som härigenom hotar kommunernas finanser har ej kunnat undgå riksdagens uppmärksamhet. Föregående års riksdag insåg att kommunerna ej längre förmå

att bära de bördor som det nuvarande systemet ålägger dem och uttalade den meningen att staten borde träda hjälpsamt emellan.

I skrivelse nr 365 till Kungl. Maj:t har nämligen 1920 års riksdag anhållit, att Kungl. Maj:t täckes låta utreda, i vad mån och på vad sätt staten må lämna bidrag till uppförande av byggnader för folkskoleväsendet i riket samt därefter snarast möjligt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Såsom skäl för sin anhållan har riksdagen anfört bland annat följande:

»En av de viktigaste, ja, kanske främsta omständigheter, med vilka man måste räkna, då det gäller att åstadkomma förbättringar på folkskoleväsendets område, är helt naturligt de ekonomiska förhållandena inom skoldistriktet. I hundratals fattiga, skattetyngda kommuner ha därför av ekonomiska skäl trots stora ansträngningar skolväsendet icke kunnat på ett tillfredsställande sätt ordnas.

Den största posten i kommunernas budget utgöres, som bekant, ofta av anslagen till nödiga skolhusbyggnaders uppförande och vidmakthållande. Stegrade arbetslöner och materialpris ha under de senare åren gjort skolhusbyggnadstungan svårare än någonsin, ja, i många fall så svår, att den utgör ett bestämt hinder för folkskoleväsendets tidsenliga utveckling. Särskilt gäller dessa givetvis just de fattigare landskommunerna.

Ur såväl skatteutjämnings synpunkt som med hänsyn till skolväsendets bästa är det alltså av den allra största betydelse, om, såsom i förevarande motion (II:209) ifrågasatts skoldistriktet genom anslag av statsmedel beredas behöfliga lättnader i de dryga kostnaderna för anskaffande av skollokaler.

Riksdagen förbiser härvid icke, att det anslag, som för sådant ändamål skulle behöva anvisas, måste bli mycket stort.»

Sedan denna riksdagens skrivelse avläts, har emellertid det ekonomiska läget i vårt land till den grad försämrats att det under den närmaste tiden utan tvivel blir synnerligen svårt för staten att anskaffa de betydande summor, som enligt vad riksdagsskrivelsen själv säger skulle komma att behövas för att hjälpa kommunerna.

Under den närmaste tiden ha vi alltså att räkna med ett sådant läge, att kommunerna varken själva kunna bestrida ifrågasatt kostnader eller kunna få en effektiv hjälp av staten.

Det återstår under sådana förhållanden endast en utväg, nämligen att *tillsvidare* uppskjuta alla byggnadsföretag för folkskoleväsendet, vilka icke äro oundgängliga för undervisningens upprätthållande i dess hittillsvarande omfattning.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa, att riksdagen måtte besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma, att författningarnas föreskrifter om kommunernas byggnadsskyldighet för folkskoleväsendets ändamål till vidare på det sätt suspenderas och tillämpas, att dylik byggnadsskyldighet kan åläggas kommun eller skoldistrikt endast i fråga om sådant byggnadsföretag, vars utförande är oundgängligt nödvändigt för undervisningens upprätthållande i dess hittillsvarande omfattning.

Stockholm den 21 januari 1921.

Nils Johansson.

Brånalt.

I motionens syfte instämma:

P. S. Hedlund.

Oscar Jonsson.

Hugo Karlström.

Risinge.

Tjulö.

Johan Larsson.

H. Andersson.

P. J. Edberg.

Jonsjö.

Boda.

Th. Gardell.

J. V. Svedberg.

Alfred Lindström.

K. A. Westman.

Långnäs.

Brobygård.
